

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 9

Tilleggsspørsmål nr.

Emne: Lauving

Oppskr. av: J. Ytterboe

(adresse): Helgja

Fylke:

Telemark

Herad:

Holla.

Bygdelag:

Helgja

Gard:

Ytterboe

G.nr.

53

Br.nr.

3

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

Etter fars og egen.
 Min far: Hans Simonsen Ytterboe f. 1835 d. 1900

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

Man laura på alle gårdar i bygda
 hver sommer og høst inntil for 20 til 30
 år sea. Enkelte "skralle" eiendommer
 laurar litt framleis. Lauv har sik-
 kert vært nytta som for ved sia av
 høy og halm i arkunder.

Min opprørsom den kunstige eng
 (kløver og timotei) blev almindelig
 og hurtig omskifte av jorden - blev
 her mindre og mindre bruk for laur-
 ing. Kunstig eng kom hit i 1870-
 årene. For fikk H. N. Kongens diplom
 med medalje for jordbruk i 1880. Og den-
 ne belønning - mente han - skyldes hans
 iver i dyrking av kløver + timotei.

1. Lauving reknas nå bare som hjelpefor
 i tør-år. I 1936 og 1947 var der sådanne
 år. Dårlige sommerbeiter, hvorfor der
 hele sommeren måtte laures for å
 livbjerge kve og hest. Den alm. lauring
 slutta som nevnt for 20 - 30 år sea.

2. Etter sløtten begynte lauringa og

varke til skulen. Man sanker laur
av or - isar til saime - av alm, osp, selju,
royn, ask og bjork. Osp, royn og bjork
blev helst laura etter skulen.

3. I havnegangen var der almindelig
herover hele åkrer av or, som blev
hista i 2 til 3 mål hver sommer. Ora
var da 5 til 6 år. Den blev hugget
ned med oks. Skiddene på små-
orne blev rensa av med sigd.

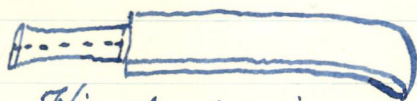

Sigd.

Laurer blev behandlet og tørket som høy.
Bredd, sata, sammensatta og kjort i
lae på høyroyn. Helst litt sent om
kvellen. Da var det ikke så knuske-
stort på grunn av duggfæll.

Bare seljulaur blev raspa til grise
fra tidlig vår utover sommeren. Man
raspa med sin hårde, bare arbeids-
hand.

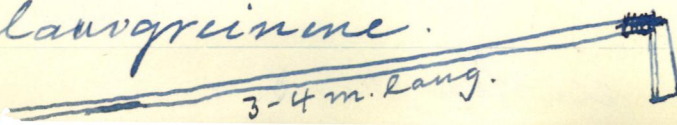
Hvis større trær blev laura, sa krabba
man opp og hugg greinane av ved
hjelp av kjellekniven. Eller man
hadde med en kort stega. Gikk
da i trinnene opp til greinane

Kjellekniv.
(gramme.)

Man hadde oppå
ett lja brott på en
lang stang til
å bøye greiner ned
med. Hjeteren kunne

bruke denne så kjerne kunne foreyne
seg av laurgreinene.

3-4 m. lang.

sa, så lauv gærdeierne her i sin
langskog (setersskog). Kjørerne blev da
stavet og kjørt heim på vinterføre.
Det var mest asp der blev nytta. Og
aspebræene blev høyd ned. Ved av
asp^{stammen} blev kjørt heim også om vinteren
og barken brukt som skav.

Mange hadde minst 200 kjøer i stak-
ken og for hvert 20 blev der satt ett
skår på ein lauvstykke.

Surland kjennes ikke.

6. På vinterføret nytta man en brei
slæ med sidemeier.

7. I de seinere år er alltid lauv
i innmarks. Karane huggur ned
grøinene og kvinnene lagar kjøer-
lengdene. En har binner kjøer.

8. Oppbevaringa er foran ont-act.
Lauene får ordand. 10 dyr 2 kjøer
om gangen 2 ganger daglig. Kjø og
hest får annet lauv som betraktes
som bedre enn ordand.

9. Aspelauv, seljulauv og aspe-
lauv.

10. Aspelauv raspes av og til til
gris. Men helst lauv er selju og vidje.

11. Fugur fellslausing her.

Askelauv og eikelauv blev aldrig "raspa",
men "brenka". De går så lett å bryte
denn.

4. Man hogger delvis ned og delvis har
man laura rotfaste trær. Almetrær blev
aldrig høyd. Dertil var de for vordi-
fulle. Man måtte tenke på eventuelle
hungersår. De står gjerne i inn-
marka og greinene blir kjyelt med
ontanke og ikke for mange hvert
år.

Hvert 5te år passer det å kjyelle trær.
Men de risper ikke her i mellom-
skat man ha frødige kjyelletrær.

For trærne kjyelles første gang ser
det ut til at fedrene ville ha dem
ca. 6 m. De måtte da være ca. 20 år.

Alle kjyelletrær hadde stor vordi og
blev tatt god vare på. Ved hver kjyel-
ling måtte noen greiner ikke røres.

Dette mente man hadde betydning for
kraftig ny greinvekst.

5. Ornelauvet blir som firkantet meget
tynka på baksiden. Men også tjæra.
Ett tjæra er henved 1 m. langt med
en diameter på midten omtr. 2 dm.
Det er omkranset med en bjørkeovic (ei).

Aldrig herja hos oss. Tjæra blir
med engang kjyelt inn på låve eller i
lae og stilla med topp opp. Tjæra
bør helst ha en lang tork i skygge inne
i hus. Jeg har hørt at for ca. 100 år

13. Barna hjalp alltid til ved lauring.
De var ikke store for de drog laurkvist
til kvinnene. Mannens arbeids var
å felle, kvise og binne passende tjerer.

14. Både ask og bjørk blev tjeget.

15. Man laura familieris.

B. Laur som pakas sammen på
bakken.

Raskelaur har jeg ikke her
hitt nytt som før. Det er jo farve-
løst sammenlignet med friskt laur.
Og derfor så høyt. Man lar det
ligge i skogen og danne muld-
jord. Hagelaur pakas med
riv sammen om histen eller vâren
og legges i komposthaug.

Men det er mulig at blitt-
laur kan vere nytt i sludige
forår.

Ytterbø 28. mai 1948.

1736

S. Ytterbø.